

Witold Dąbrowski

Zapomogi wyrównawcze do rent i dodatek urlopowy

Palestra 12/1(121), 15-22

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

6. Okręt Leon: Półtora roku sali sądowej, Warszawa 1925, str. 261.
7. Okręt Leon: Winien, czy nie winien? Z sali sądowej 1933—1934, Warszawa 1935, str. 341.
8. Okręt Leon: Między życiem a sądem, Warszawa—Kraków—Poznań—Lwów, str. 365.
9. Hofmokl-Ostrowski: Moje obrony warszawskie (zeszyt I stanowiący odrębną całość zawiera sprawy I—XVII; zeszyt II zawiera sprawy XVII—XXXII), Warszawa 1926, str. 200.
10. Hofmokl-Ostrowski: Trylogia. Część I. Oskarżam. II. Adwokat i ciernie. III. Strzały w sądzie. Warszawa 1929, str. 160, 20 i 183.
11. Hofmokl-Ostrowski: Mój testament, Warszawa, Poznań, Kraków, Lwów, str. 267.
12. Hofmokl-Ostrowski: W Modzelinie rzeczy ponure, Warszawa 1932, str. 238.
13. Patek Stanisław: Obrony oskarżonych w sprawach politycznych, „Palestra”, styczeń—luty 1937, nr 1—2.
14. Patek Stanisław: Ze wspomnień obrońcy, Warszawa 1937, str. 31.
15. Patek Stanisław: Wspomnienia ważkich okresów pracy, Warszawa 1938, str. 48.
16. Patek Stanisław: Jak umierali. Pamiętnik X Pawilonu. Zebrał i do druku przygotowali Aleksander Kozłowski i Henryk J. Mościcki (wyd. MON, Warszawa 1958, str. 294—304).

WITOLD DĄBROWSKI

Zapomogi wyrównawcze do rent i dodatek urlopowy

Chcąc przedstawić w największym skrócie zadania władz adwokatury, należałoby, moim zdaniem, powiedzieć, że do zadań tych należą: a) organizacja zespołów adwokackich, utrzymanie właściwego poziomu pracy adwokatów oraz problem właściwej obsługi prawnej ludności, b) sprawy szkolenia aplikantów i doskonalenia zawodowego adwokatów, 3) sprawy bytowe adwokatów i aplikantów.

To ostatnie zagadnienie, o bardzo szerokim zakresie, obejmuje zarówno starania o właściwe unormowanie taksy adwokackiej i zapomóg dla rencistów, jak i problem zapewnienia należytego wypoczynku i innych świadczeń socjalnych.

Zagadnieniami bytowymi zajmowano się wnikliwie na plenarnym posiedzeniu NRA w dniu 25 lutego 1967 roku, na którym podjęto dwie ważne uchwały: pierwszą — o zmianie Regulaminu Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej przy NRA i drugą — o Regulaminie Funduszu Urlopowego.

Ze względu na zasadniczy charakter tych uchwał i zmiany, jakie one wprowadziły, należy je pokrótce omówić.

I. ZAPOMOGI WYRÓWNAWCZE *

Regulamin Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej przy NRA, obowiązujący od 1 kwietnia 1959 r., wielokrotnie zresztą zmieniany, ustalał następujące świadczenia na rzecz adwokatów i członków ich rodzin:

- 1) zapomogi wyrównawcze: a) dla wszystkich adwokatów — w takiej wysokości, aby łącznie z rentą adwokat otrzymywał 1 500 zł miesięcznie, b) dla wdów — w takiej wysokości, aby łącznie z rentą zapomoga nie przekraczała 750 zł;
- 2) zapomogi dodatkowe w nie ustalonej wysokości dla adwokatów szczególnie zasłużonych dla adwokatury lub znajdujących się w szczególnie trudnych warunkach materialnych, jak również dla członków rodzin adwokatów szczególnie zasłużonych dla adwokatury;
- 3) zapomogi doraźne i jednorazowe, przyznawane przez Komisję Samopomocy Koleżeńskiej.

Według danych z grudnia 1966 r. zapomogi z FSK otrzymywało; 303 adwokatów na sumę 162 826 zł miesięcznie, tj. przeciętnie po 537 zł na osobę (w tym 28 adwokatów pobierało zapomogi dodatkowe), oraz 106 członków rodzin adwokatów na sumę 31 872 zł miesięcznie, tj. po 300 zł miesięcznie na osobę.

Razem ze świadczeń korzystało 409 osób na łączną sumę 194 698 zł miesięcznie.

W skali porównawczej dane za ostatnie lata wykazują stały wzrost wypłacanych zapomóg, jak to wynika z poniższego zestawienia:

	adwokaci	członkowie rodzin
grudzień 1964 r.	120	36
grudzień 1965 r.	245	94
grudzień 1966 r.	303	106

Ogólna suma wypłat z tytułu zapomóg wyniosła w 1966 r. kwotę 2 534 785 zł, pokrytą: z pozostałości z 1965 r. — 406 320 zł, ze składek 5 512 adwokatów (po 30 zł miesięcznie) — 1 687 769 zł i z dotacji z nadwyżek finansowych Centralnego Funduszu Szkolenia Aplikantów Adwokackich — 440 765 zł.

Z powyższych zestawień liczbowych wynika w sposób jasny, że na pokrycie świadczeń nie wystarczały składki po 30 zł miesięcznie i wskutek tego trzeba się było uciec do innych źródeł.

Na zgromadzeniach delegatów izb adwokackich w 1966 r. wysuwano postulaty powiększenia świadczeń z tytułu zapomóg wyrównawczych do takiej wysokości, aby adwokat-rencista mógł otrzymywać łącznie z rentą z ZUS-u kwotę 2 000 zł miesięcznie.

* W sprawie zapomóg w I kwartale 1968 r. — patrz komunikat NRA, zamieszczony na str. 125 niniejszego numeru „Palestry”.

Do zagadnienia zwiększenia zapomóg trzeba było jednak ustosunkować się z wielką ostrożnością. Podstawowym i najważniejszym problemem było ustalenie wysokości funduszów, jakie byłyby potrzebne na ten cel. Rozważając to zagadnienie, należało wziąć pod uwagę, że świadczenia na rzecz FSK są oparte na składkach adwokatów oraz że adwokatura jest zawodem ludzi starszych, wobec czego liczba kandydatów do uzyskiwania świadczeń będzie stale wzrastać. Konieczne jest więc zachowanie właściwej proporcji między świadczeniami adwokatów na FSK a wysokością wypłat. Nie można dopuścić do tego, aby wysokość składek nadmiernie zwiększała i tak już bardzo duże obciążenia adwokatów.

Według danych z 1966 r. adwokatów w wieku 50—60 lat było 2 058, w wieku 60—70 lat — 1264 i powyżej 70 lat — 489. Z tej liczby w grudniu 1966 r. pobierało zapomogi wyrównawcze:

w wieku 50—60 lat	38 adwokatów
„ „ 60—70 lat	88 adwokatów
powyżej 70 lat	177 adwokatów

W tej liczbie było 191 adwokatów pozostających w zespołach — przy obniżonych zarobkach do 750 zł miesięcznie.

Mając na uwadze stale zwiększającą się liczbę adwokatów-rencistów, należało dojść do wniosku, że świadczenia FSK przy podwyższeniu zapomóg w celu uzupełnienia renty do 2 000 zł dla wszystkich adwokatów wyniosłyby około 7 600 000 zł rocznie. Na pokrycie takiej sumy trzeba by ustalić wysokość składek na ca 110 zł miesięcznie na każdego adwokata. Oczywiście wszystkie podane wyżej obliczenia należy uznać tylko za przybliżone. Opierają się one na doświadczeniu stosunkowo krótkiego jeszcze okresu wypłacania zapomóg z FSK.

Nie można liczyć na to, że stale przychodzić będą z pomocą dotacje z nadwyżek Centralnego Funduszu Szkolenia Aplikantów Adwokackich. Nadwyżki tego Funduszu nie są aż tak wielkie (w 1966 r. około 8 000 000 zł), aby mogły pokryć wszelkie zapotrzebowania rad adwokackich. Zresztą muszą one być przeznaczone przede wszystkim na poprawienie sytuacji lokalowej zespołów adwokackich.

Dlatego też po dyskusji i przeanalizowaniu sprawy przyjęto w uchwale NRA z dn. 25 lutego 1967 r. zasadę pośrednią ustalając, że zapomogi wyrównawcze do wysokości 2 000 zł otrzymywać będą od 1 lipca 1967 r. adwokaci-renciści nie wykonujący zawodu w zespole adwokackim. Żeby zaś pokryć świadczenia z tego tytułu, należało podwyższyć składkę od każdego z adwokatów do wysokości 60 zł miesięcznie.

Wymieniona wyżej uchwała NRA miała na celu zapewnienie adwokatom, którzy mają trudności w wykonywaniu zawodu ze względu na wiek lub stan zdrowia, uzyskania łącznych wpływów z renty i zapomogi w takiej wysokości, która by pozwoliła na skromną egzystencję. Należy przypuszczać, że wielu adwokatów, którzy pobierają łącznie tytułem renty i zapomogi 1 500 zł i którzy mają możliwość zarobienia w zespole do 750 zł, opuści zespół i ograniczy się do otrzymywania pewnych 2 000 zł miesięcznie bez oglądania się na niestały dochód w zespole.

Trzeba stwierdzić, że już w pierwszym miesiącu (lipiec 1967 r.) wielu adwokatów wykorzystało owe możliwości stworzone uchwałą z dn. 25 lu-

tego 1967 r. i w rezultacie na ogólną liczbę 191 adwokatów-rencistów w zespołach wystąpiło z nich 59 osób, tj. około 34%.

Zmieniony więc uchwałą z dnia 25 lutego 1967 r. Regulamin Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej daje możliwość od 1 lipca 1967 r. wszystkim adwokatom nie wykonującym zawodu w zespole adwokackim otrzymywania zapomogi wyrównawczej w takiej wysokości, aby łącznie z otrzymywaną rentą z ZUS-u mieli oni miesięcznie 2 000 zł. Mogą oni ponadto uzyskać wynagrodzenie z innych źródeł (poza zespołem) do wysokości 750 zł miesięcznie, np. z radcostw, prac zleconych itp.

W związku ze zmianą Regulaminu uległa również zmianie Instrukcja ustalająca formy postępowania przy udzielaniu i wypłacaniu świadczeń. Obecnie celem otrzymania zapomogi należy złożyć wniosek — za pośrednictwem rady adwokackiej — do Komisji Samopomocy Koleżeńskiej przy NRA, dołączając do niego: a) stwierdzenie, że adwokat rencista nie jest członkiem zespołu adwokackiego, b) dowód co do wysokości pobieranej renty (najlepiej ostatni odcinek pocztowy), c) oświadczenie o wysokości otrzymywanego wynagrodzenia z innych tytułów (poza zespołem), d) oświadczenie, że zapomoga wyrównawcza nie przysługuje w tym miesiącu, w którym — przy otrzymywaniu wynagrodzenia z innych tytułów — renta z ZUS-u nie będzie wypłacana (§ 2 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 6.V.1958 r. w sprawie zawieszania prawa do renty oraz zasad wypłacania renty wyrównawczej — Dz. U. Nr 26, poz. 11 z późn. zmianami). Adwokat-rencista obowiązany jest o każdym wypadku przekroczenia wymienionej wyżej granicy zarobków zawiadomić o tym Komisję Samopomocy Koleżeńskiej.

Przy pobieraniu renty wyrównawczej (art. 39 ust. 5—8 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu pracowników i ich rodzin) adwokat wtedy tylko miałby prawo do otrzymywania zapomogi wyrównawczej, gdyby otrzymywał w zespole, w czasie pobierania tej renty, wynagrodzenie poniżej 750 zł miesięcznie.

Wielu adwokatów otrzymywało przed dniem 1 lipca 1967 r. zapomogi dodatkowe w wysokości 500 zł miesięcznie ze względu na szczególnie trudne warunki materialne, czyli mieli łącznie 2 000 zł, tj. tyle, ile obecnie mogą otrzymać, jeżeli nie są członkami zespołu adwokackiego. Uchwałą z dnia 22 czerwca 1967 r., powziętą na wniosek Komisji Samopomocy Koleżeńskiej, Prezydium NRA ustaliło zasadę, że te wszystkie zapomogi dodatkowe przyznawane przez wzgląd na wyjątkowo trudne warunki materialne uległy skompensowaniu z podwyższoną zapomogą wyrównawczą.

Pozostały nadal w mocy przyznane zapomogi dodatkowe dla adwokatów szczególnie zasłużonych dla adwokatury. Na tle interpretacji przepisu dotyczącego takich zapomóg zachodzą nieporozumienia i dlatego należy zatrzymać się chwilę nad jego wyjaśnieniem.

Zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami Komisji Samopomocy Koleżeńskiej, zatwierdzonymi przez Prezydium NRA, za adwokata szczególnie zasłużonego dla adwokatury należy uważać osobę, która zajmowała przez dłuższy okres stanowisko w samorządzie adwokackim lub wyróżniała się w pracy dla dobra tego samorządu i adwokatury. Natomiast nie bierze się pod uwagę — jako jedyne kryterium — długoletniego stażu w adwokaturze, nawet gdy staż ten był nieskazitelny, jeżeli adwokat nie czyni jednocześnie zadość drugiemu warunkowi, tj. wyróżnienia się w

pracy dla dobra społeczności adwokackiej.¹ Również nie są tu brane pod uwagę bardzo wybitne osiągnięcia w innych zawodach, np. sędziowskim, prokuratorskim itp.

Nawet przy otrzymywaniu zapomogi wyrównawczej do wysokości 2 000 zł istnieje możliwość wystąpienia — za pośrednictwem rady adwokackiej — o przyznanie zapomogi dodatkowej ze względu na specjalnie trudne warunki materialne adwokata-rencisty. Ponieważ wniosek taki musi mieć charakter wyjątkowy, przeto może on być złożony tylko po udowodnieniu takich potrzeb, które w żadnym razie nie dadzą się zaspokoić z otrzymywanej renty, zapomogi wyrównawczej i ewentualnie z dochodów innych członków rodziny prowadzących wspólne gospodarstwo domowe lub zobowiązanych do udzielania pomocy alimentacyjnej.

Przy składaniu omawianego wniosku należy mieć na uwadze, że kwota 2 000 zł nie tylko określa wysokość, do której ma być wypłacana zapomoga wyrównawcza, ale stanowi także ustawowo przyjęty minimalny zarobek adwokata w zespole adwokackim (§ 34 rozporządzenia w sprawie zespołów adwokackich).

Uchwałą NRA z dn. 25 lutego 1967 r. uległ również zmianie § 4 ust. 3 lit. b Regulaminu Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej o zapomogach dodatkowych dla rodzin adwokata. Poczynając od 1 lipca 1967 r. zapomoga dodatkowa może być przyznana nie tylko rodzinie adwokata, szczególnie zasłużonego dla adwokatury, ale również członkom rodzin po adwokatach znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji majątkowej. Wniosek w tej kwestii składa właściwa rada adwokacka i jeżeli zapomoga nie przekracza kwoty 250 zł miesięcznie, to decyzję podejmuje sama Komisja Samopomocy Koleżeńskiej bez potrzeby kierowania sprawy do Prezydium NRA.

Wydaje się, że powyższe zmiany Regulaminu, chociaż spowodowały podwyższenie składki do 60 zł miesięcznie, zostały przyjęte przez ogół adwokatury z aprobatą. Zwiększenie pomocy finansowej dla starego adwokata lub członków rodziny zmarłego kolegi uznano za wyraz troski całej naszej społeczności o osoby, które większość swego życia poświęciły zaszczytnemu zawodowi adwokata, a u schyłku życia znalazły się w trudnej sytuacji materialnej.

II. DODATKI URLOPOWE

Drugi poważny problem, który był przedmiotem obrad Plenum NRA w dn. 25 lutego 1967 r., to — jak zaznaczono wyżej — Regulamin Funduszu Urlopowego.

¹ Redakcja nie podziela poglądu autora, iż „adwokat szczególnie zasłużony dla adwokatury” to tylko taki adwokat, który zajmował stanowiska w samorządzie adwokackim. Nie znajduje to oparcia ani w tekście Regulaminu (mowa o zasługach dla „adwokatury”, a nie dla „samorządu”), ani też chyba w zasadach słuszności i solidarności koleżeńskiej. Zdaniem Redakcji nie można przekreślić — a do tego zmierza interpretacja przyjęta przez Autora — możliwości przyznania zapomogi dodatkowej adwokatowi, który np. przez 40 czy 50 lat nieskazitelnie wykonywał swój zawód, jego zaś sytuacja osobista wymaga przyjęcia mu z dodatkową pomocą materialną. „Praca dla dobra społeczności adwokackiej” (jak formuluje to kryterium Autor) to nie tylko praca w samorządzie. Wyjątkowo długi staż adwokacki przy równoczesnym nieskazitelnym wykonywaniu zawodu i wybitnych osiągnięciach zawodowych — to przecież nie mniejsza zasługa dla adwokatury (Red.).

Sprawą urlopów dla adwokatów zajmowano się już od dłuższego czasu.² Za zjawisko zdecydowanie niezdrowe uznano różnice zachodzące pomiędzy adwokatami a pracownikami zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę, którzy pracując przez jedenaście miesięcy w roku, otrzymują wynagrodzenie za dwanaście miesięcy, gdy tymczasem adwokat, na którego konto nie wpływają pieniądze w czasie urlopu, może otrzymać najwyżej minimum udziału w dochodzie (§ 34 i 37 rozp. w sprawie zespołów adwokackich). Ustalono na podstawie wnikliwych badań, że wielu adwokatów nie wykorzystuje w tych okolicznościach należnego im urlopu miesięcznego, zdobywając się jedynie na kilkudniowe przerwy w swej pracy.

Jak wiadomo, praca bez należytego wypoczynku, a tym samym bez regeneracji sił powoduje upadek zdrowia, częste zawały serca (zdarzające się nawet na sali sądowej) i inne przypadłości chorobowe.

Rozwiązanie problemu finansowania częściowego urlopu adwokatów Naczelna Rada Adwokacka znalazła w obniżeniu skali podatku od wynagrodzeń, co zostało wprowadzone rozporządzeniem Ministra Finansów z dn. 5.IV.1967 r. w sprawie obniżenia skali w podatku od wynagrodzeń adwokatów-członków zespołów adwokackich z tytułu kierowania tym zespołem oraz uczestnictwa w nim (Dz. U. Nr 13, poz. 58). Przy wprowadzeniu powyższej obniżki wyraźnie zobowiązano organa adwokatury do przeznaczenia uzyskanej różnicy na cele socjalne, a zwłaszcza na dopłaty urlopowe.

Różnica uzyskana na obniżce podatku od wynagrodzenia waha się od 4,5% do 6,5% dochodu brutto. Część tej różnicy, a mianowicie 4%, przeznaczono na utworzenie Funduszu Urlopowego (§ 2 Regulaminu), a część, tj. po 30 zł miesięcznie, przeznaczono na podwyższenie składek na Fundusz Samopomocy Koleżeńskej. Fakt, że dzień wejścia w życie Regulaminu Funduszu Urlopowego ściśle uzależniono od daty uzyskania mocy obowiązującej powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Finansów, świadczy najlepiej o ścisłym powiązaniu obniżki podatku ze sprawą Funduszu Urlopowego.

Rozporządzenie Ministra Finansów weszło w życie z dniem 19 kwietnia 1967 r. i od tej daty obowiązuje Regulamin Funduszu Urlopowego. Pierwsze zatem potrącenia na Fundusz Urlopowy powinny mieć miejsce przy rozdziale dochodów zespołów adwokackich za kwiecień 1967 roku.

Potrącenia 4% miesięcznie dokonuje się z wynagrodzenia netto, a więc z sumy przypadającej do wypłaty na rzecz adwokata po potrąceniu podatku od wynagrodzenia.

Rozdział Funduszu Urlopowego następuje w maju każdego roku. Fundusz według stanu na dzień 30 kwietnia danego roku dzieli się w częściach równych pomiędzy wszystkich adwokatów, którzy w dniu rozdziału uzyskali prawo do urlopu, a więc zgodnie z § 62—64 Regulaminu działania zespołów adwokackich pomiędzy tych, którzy przez 11 miesięcy byli członkami zespołu. Do okresu tego zalicza się okres aplikacji adwokackiej oraz pracę na stanowisku radcy prawnego — na warunkach przewidzianych w § 63 Regulaminu. Przejście z jednego zespołu do drugiego nie przerywa ciągłości pracy koniecznej do nabycia prawa do

² S. Garlicki: Urlopy dla adwokatów, „Palestra” nr 12/1964.

urlopu, jeżeli przerwa nie jest dłuższa niż trzy miesiące. Wykluczenie adwokata z zespołu powoduje utratę ciągłości pracy.

Nie należy zapominać, że po sześciu miesiącach członkostwa w zespole adwokackim można uzyskać urlop dwutygodniowy na poczet należnego urlopu trzydziestodniowego. W tym ostatnim jednak wypadku adwokatowi przypada tylko połowa dodatku urlopowego.

Jak wynika z § 2 Regulaminu Funduszu Urlopowego, ani potrącenia na ten Fundusz, ani rozdział dodatku nie ma zastosowania do adwokatów rencistów, którzy ograniczyli swoje zarobki w zespole adwokackim do 750 zł.

Poza dodatkiem urlopowym adwokat, udający się na urlop, uczestniczy w dochodach zespołu należnych mu w okresie urlopu. Zgodnie z § 37 rozp. w sprawie zespołów adwokackich ma on prawo do minimalnego dochodu w kwocie 2 000 zł (bądź też większego, jeżeli w danej izbie został podwyższony) i do nadwyżki obliczonej w myśl zasad objętych § 34 rozp. w sprawie zespołów adwokackich.

Duże kontrowersje i dyskusję wywołała sprawa rozdziału dodatku urlopowego w równych częściach pomiędzy wszystkich członków zespołu. Poddano również krytyce samą zasadę potrącenia z tego, co się należy adwokatowi za jego pracę. Zabierając głos w dyskusji, ówczesny wiceprezes NRA adw. S. Garlicki powiedział: „To, co chcemy zabrać adwokatom na rzecz Funduszu Urlopowego, chcemy uczynić w postaci ciężaru nałożonego na samorząd mocą uchwały odpowiedniego organu adwokatury. Będzie to prawidłowe. Jeżeli tak postawimy kwestię, potrącana suma nie będzie zarobkiem adwokata. Będzie to kwota, którą zabiera samorząd na cele związane z interesem adwokatury. Chcemy dzielić Fundusz per capita, za czym przemawia to, że sumy będą niewielkie, około 1 500 rocznie.”

W uzupełnieniu tego wyjaśnienia dodać należy, że sumy potrącane wracają do adwokatów. Ci członkowie zespołu, którzy prawie całą sumę różnicy między stawkami podatku mają potrącaną na Fundusz (4% z 4,5%), otrzymują większą sumę dodatku, ci zaś, którzy otrzymaliby większą sumę dodatku ze względu na większe zarobki w zespole, mniej wpłacają na Fundusz (4% z 6,5%).

Jak zaznaczono na wstępie, jednym z celów uchwalenia Regulaminu Funduszu Urlopowego było stworzenie odpowiedniego bodźca ekonomicznego i zachęcenie w ten sposób adwokatów-członków zespołów adwokackich do wykorzystania urlopu. Znajduje to odbicie w treści § 5 Regulaminu zalecającego wypłacanie dodatku bezpośrednio przed rozpoczęciem urlopu i nakazującego zwrot dodatku w razie niewykorzystania tego wypoczynku.

Jeżeli się zważy, że poza dodatkiem adwokat otrzyma w okresie urlopowym swój udział w dochodzie zespołu przypadający mu zgodnie z § 37 rozporządzenia w sprawie zespołów adwokackich, to należy dojść do wniosku, że suma, którą będzie dysponował podczas przerwy w pracy zawodowej, pozwoli mu na stworzenie sobie dogodnych warunków wypoczynku.

Regulamin stanowi, że niewykorzystane w danym roku kalendarzowym dodatki urlopowe przechodzą na rok następny i wchodzą w skład Funduszu Urlopowego, ulegają podziałowi pomiędzy wszystkich uczestni-

ków zespołu. Tym samym więc adwokat nie wykorzystujący urlopu traci znaczną część przypadającego mu dodatku.

Przy dokonywaniu rozliczeń z Funduszem Urlopowym należy pamiętać o tym, że w razie przejścia adwokata do innego zespołu w ciągu roku obliczeniowego kwoty potrącane z jego dochodów na rzecz Funduszu Urlopowego należy przekazać do nowego zespołu. Podobnie adwokat, który w wymienionym wyżej okresie przeszedł na rentę, otrzymuje dodatek mniejszy, obliczony w stosunku do liczby miesięcy przepracowanych w pełnym wymiarze w roku poprzedzającym podział.

W ten sposób wysuwany od wielu lat postulat objęcia adwokatury prawem do płatnego wypoczynku konstytucyjnie zagwarantowanego można uznać za zrealizowany, choć zdajemy sobie — oczywiście — sprawę z tego, że obecnego rozwiązania sprawy nie należy traktować jako ostatecznego i że trzeba dążyć do dalszego polepszania sytuacji w omawianej dziedzinie.

FRANCISZEK BŁAŁUTA

Ograniczenia przeniesienia własności nieruchomości rolnej przy umowie o dożywocie

I. Jednym ze świadczeń należących do istoty umowy o dożywocie jest przeniesienie własności nieruchomości (art. 908 § 1 k.c.). Może to być każda nieruchomość, a zatem także rolna. W tym ostatnim wypadku (w praktyce przeważającym) stosuje się niewątpliwie również przepisy art. 160—166 k.c., które uzależniają przeniesienie własności nieruchomości rolnej od przewidzianych tam przesłanek. Natomiast w razie zobowiązania się nabywcy nieruchomości rolnej do obciążenia jej na rzecz zbywcy użytkowaniem (art. 908 § 2 k.c.) nie jest oczywiste, czy ustanowienie takiego użytkowania podlega, czy też nie podlega takim samym ograniczeniom jak przeniesienie własności nieruchomości rolnej lub jej części. Zagadnienie to było już przedmiotem rozważań w piśmiennictwie prawniczym, w judykaturze zaś znajdujemy rozstrzygnięcie dotyczące dożywocia spadkowego.

Na tych łamach chciałbym dorzucić swą wypowiedź w kwestii zastrzeżonego na rzecz zbywcy użytkowania oraz poruszyć niektóre zagadnienia wyłaniające się na tle stosowania ograniczeń przeniesienia własności nieruchomości rolnej do umowy o dożywocie, które to zagadnienia mają znaczenie szersze, gdyż związane są również z innymi umowami zdolnymi do przeniesienia własności nieruchomości rolnej.

II. Jeżeli przedmiotem umowy o dożywocie jest przeniesienie własności nieruchomości rolnej, a nabywcą jest osoba fizyczna, musi ona mieć — stosownie do art. 160 § 1 k.c. — kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego. Kwalifikacje